

Ragnarok

Tekst/illustrasjoner:

Anne Schjelderup/Clipart.com

Filosofiske spørsmål:

Øyvind Olsholt

Sist oppdatert: 15. november 2003

Når ondskapen rår blant menneskene og de glemmer all heder og ære, når menn lar seg drive av hemningsløst begjær, når bror dreper bror og sønn dreper far mens gudenes gullkantede hane galer og vekker Valhalls kampklare enherjinger, ja, da er Ragnarok nær. – Her kommer (foreløpig) siste del i vår serie om norrøn mytologi. Under dette oppslaget finner du også et avsluttende kryssord og en klasseromsaktivitet som tar for seg navn og hendelser fra hele serien.

Verden går til grunne

I tre selsomme år rår det ytterste kaos. *Hels* sotbrune hane galer av full hals i lag med jotnenes røde hane. De galer til den store frosten kommer med vinden, en vind som pisker så det svir og med sneføyk fra alle verdenshjørner. I tre år skal den store frosten vare, den kalles for *Fimbulvinteren*, vinteren som skal true alt levende på jorden.

I denne vinteren får ulven *Skoll* makt til å sluke solen, og *Hate* (kalles også *Månegarm*) sluker månen så blodet spruter over himmelen. Menneskene på jorden raver i skrekk, stjernene faller ned fra himmelen og blir borte, fjellene skjelver og skaker, og dypt inne i jordens buk kan en høre dvergene ynke seg i frykt og redsel.

Fjellet gir etter, jorden sprekker, og nå slippes alle innesperrede monstre løs fra sitt fangenskap. *Fenrisulven* sliter seg løs og farer avsted så fråden står om kjeften, og ilden freser av øynene og neseborene hans. *Midgardsormen* kreker seg opp på stranden, og pisker havet så det velter mektige flodbølger inn over land. I disse flodbølgene sliter dødningskipet *Naglfar* seg løs, skipet som er bygget av døde menns negler. *Rym* står ved roret på *Naglfar*.

Nå strømmer jotnene fra alle kanter. *Loke* går i spissen for alle lumske dødningsmenn fra *Hel* i *Nivlheim*, dødsriket. Selve himmelen brister, og i åpningen kommer ild-jotnen *Muspell* og hans sønner ridende. Først av disse rir *Surt*, og hans mektige sverd skinner klarere enn solen. De rir over regnbuebroen *Bifrost* med slik tyngde og fart at den brister. Nå samles alle ville naturkrefter til strid, og det spraker i ild og is så det lyser opp hele himmelen.

Den siste kamp

På gudenes side har *Heimdall* stått opp. Nå blåser han i gjallarhornet for å vekke og varsle gudene. De samler seg til tings for å rådslå. *Odin* rir til *Mimes* brønn (dette var som vi husker *visdommens* brønn) for å søke råd, men det finnes ingen redning. Selveste verdenstreet, *Yggdrasil*, skjelver, og det finnes ikke det vesen, hverken i himmel eller på jord, som ikke føler seg truet nå.

Men gudene og *enherjingene* kler seg til kamp og drar til *Vigridvollen* der jotner og monstre står samlet til innsats mot gudene. *Odin* rir først med gullhjem på hodet og spydet *Gugne* i hånden. Han rir rett mot *Fenrisulven*. Ved siden av ham går *Tor*, han kjemper mot

Midgardsormen. *Heimdall* og *Loke* møtes i kamp, og sender hverandre i døden. Over alt kjempes det, jernet klirrer og blod dekker marken.

Odin løfter spydet mot *Fenrisulven*, men ulven sluker både spydet og *Odin*. Da setter *Vidar* foten i ulvens underkjeve, og med begge hender griper han overkjeven på ulven og sliter munnen i stykker. På foten har han en svær tykk sko som er laget av alle de skinnlapper folk kaster fra seg og ikke vil bruke.

Tor knuser *Midgardsormens* hode med hammeren sin, så går han ni skritt før han segner død om på bakken, drept av ormens etsende gift. Guder og enherjinger kjemper tappert mot alle de destruktive kreftene, men til slutt slynger *Surt* ild over hele jorden og alt går til grunne. Det ville krigerliv er dermed forbi, og en ny verden er i ferd med å bli født.

En ny verden

Når brannen er slukket og alt er stille, stiger en ny verden opp fra havet. Den er grønn og vakker, med duvende korn som ingen har sådd. En ny sol er kommet opp på himmelen. Da solen ble slukt, fødte hun en datter som er like vakker og skinnende som henne selv, og nå følger denne datteren sin mors bane på himmelhvelvingen.

På *Idavollen* samles de guder som ikke døde i kampen. Også *Balder* er kommet opp fra dødsriket, med sin drapsmann *Hód*. Nå starter en ny tidsalder uten hevn og ondskap. Igjen bor det guder i *Åsgard*. De finner frem det gamle brettspillet av gull og minnes det som har vært.

Heller ikke alle mennesker er borte. I skogen *Hoddmimesholt* har mannen *Liv* holdt seg gjemt med sin kvinne *Livtraser*, de har overlevd ved å slikke i seg morgenduggen. Fra dem kommer en ny menneskeslekt. På Gimle skal den nye, rettfærdige slekt bo, i salen som er dekket av gull, og der skal de nyte evig glede. Og nå kommer den mektige fra oven, han som rår over alt.

Ideer til filosofiske samtaler

1. «Når ondskapen rår blant menneskene og de glemmer all heder og ære, når menn lar seg drive av hemningsløst begjær, når bror dreper bror og sønn dreper far mens gudenes gullkantede hane galer og vekker Valhalls kampklare enherjinger, ja, da er Ragnarok nær.»

Man tenkte seg altså at verdens undergang hadde sammenheng med menneskenes moral. Samme tanke finner vi også i kristendommen. I Bibelen, 2. Timoteus 3,1-5 (som vi så at Jehovas vitner tok til inntekt for sitt syn på endetiden), står det skrevet følgende:

«Du skal vite at i de siste dager skal det komme vanskelige tider. For da vil menneskene være egoistiske, glade i penger, fare med skryt, være overmodige, snakke stygt om andre, være ulydige mot foreldre, utakknemlige, uten respekt for det hellige, ukjærlige og uforsonlige, fare med sladder, mangle selvbeherskelse, være rå, likegyldige for det gode, svikefulle, oppfarende, innbilske. De elsker lystene høyere enn Gud. I det ytre har de gudsfrukt, men de forneker dens kraft. Vend deg bort fra slike folk!»

Tror du at verden kommer til å gå under en gang? Kan det tenkes andre tegn på at verden går under enn at det kommer «vanskelige tider»? Kan gode tider være et slikt tegn? Et ordtak sier at «når enden er god, er allting godt». Men myten om Ragnarok og Bibelens forestilling om endetiden sier omtrent det motsatte: når enden er dårlig, skal allting bli godt – for da skal det komme en ny og vakker verden. Hva tenker du om dette?

2. I Ragnarok må gudene gi tapt. All deres kraft og styrke kan ikke hjelpe dem lenger. Betyr dette at det finnes krefter i tilværelsen som er sterkere og mektigere enn de guddommelige kreftene? Tror du det finnes onde krefter som virker i tilværelsen, eller er det slik at ondskap bare er mangel på (fravær av) godhet?

Sett at du blir sint og slår til en av dine medelever. Er det da en ond kraft som virker i deg, eller slår du bare fordi du akkurat da «glemmer» at du egentlig er et godt og snilt menneske? Hvis det er slik at det finnes en ond kraft i mennesket, hvordan kan vi vite når det er det gode eller det onde som virker i oss?